

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 10ης Ιουλίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Σήματα — Οδηγία 2008/95/ΕΚ — Άρθρα 2 και 3 — Σημεία που δύνανται να συνιστούν σήμα — Διακριτικός χαρακτήρας — Απεικόνιση, μέσω σχεδίου, της διαρρυθμίσεως εμβληματικού καταστήματος (“flagship store”) — Καταχώρισή του ως σήματος για “υπηρεσίες” που σχετίζονται με προϊόντα τα οποία διατίθενται προς πώληση σε ένα τέτοιο κατάστημα»

Στην υπόθεση C-421/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundespatentgericht (Γερμανία) με απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Apple Inc.

κατά

Deutsches Patent- und Markenamt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Pešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 30ής Απριλίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Apple Inc., εκπροσωπούμενη από τους V. Schmitz-Fohrmann και A. Ruge, Rechtsanwälte,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και F.-X. Bréchet,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον F. W. Bulst και την E. Montaguti,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 2008/95/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25, και διορθωτικό ΕΕ 2009, L 11, σ. 86).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Apple Inc. (στο εξής: Apple) και του Deutsches Patent- und Markenamt (Γερμανικού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων, στο εξής: DPMA), η οποία αφορά την απόρριψη από το DPMA αιτήσεως καταχωρίσεως σήματος.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2008/95 ορίζει τα εξής:

«Το σήμα μπορεί να συνίσταται από οποιαδήποτε σημεία επιδεχόμενα γραφικής παράστασης, ιδίως δε από λέξεις, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος προσώπων, από σχέδια, γράμματα, αριθμούς, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του, εφόσον τα σημεία αυτά μπορούν από τη φύση τους να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα αντίστοιχα προϊόντα ή υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων.»

- 4 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Δεν καταχωρούνται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

[...]

- β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα·
- γ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας·
- δ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις τα οποία έχουν καταστεί συνήθη στην καθημερινή γλώσσα ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική του εμπορίου·
- ε) σήματα που αποτελούνται αποκλειστικά:
 - i) από το σχήμα που επιβάλλει η ίδια η φύση του προϊόντος ή
 - ii) από το σχήμα του προϊόντος που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος ή

iii) από το σχήμα που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν·

[...]».

- 5 Το περιεχόμενο των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 2008/95 αντιστοιχεί σε αυτό των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1), η οποία καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2008/95 από τις 28 Νοεμβρίου 2008.

Το γερμανικό δίκαιο

- 6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νόμου περί προστασίας των σημάτων και άλλων διακριτικών σημείων [Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz)], της 25ης Οκτωβρίου 1994 (BGBl. 1994 I, σ. 3082), αντιστοιχεί, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 2 της οδηγίας 2008/95. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου ορίζει τα εξής:

«Δεν μπορούν να προστατευθούν ως σήματα τα σημεία που αποτελούνται αποκλειστικά από σχήμα

1. το οποίο επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος,
2. το οποίο είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος
3. το οποίο προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν.»

- 7 Το άρθρο 8 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«(1) Δεν καταχωρίζονται ως κατοχυρωμένα σήματα, κατά την έννοια του άρθρου 3, τα σημεία τα οποία δεν είναι επιδεκτικά γραφικής παραστάσεως.

(2) Δεν γίνονται δεκτά προς καταχώριση

1. τα σήματα τα οποία στερούνται διακριτικού χαρακτήρα για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες·
2. τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προελεύσεως ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Στις 10 Νοεμβρίου 2010 η Apple καταχώρισε στο United States Patent and Trademark Office (Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων των Ηνωμένων Πολιτειών) τρισδιάστατο σήμα που συνίσταται στην απεικόνιση των εμβληματικών καταστημάτων της («flagship stores») με πολύχρωμο σχέδιο (φαιό μεταλλικό και ανοιχτό καφετί), για υπηρεσίες της κατηγορίας 35 του Διακανονισμού της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση προϊόντων και υπηρεσιών, με σκοπό την καταχώριση σημάτων, ο οποίος θεσπίστηκε στη διπλωματική διάσκεψη της Νίκαιας στις 15 Ιουνίου 1957, αναθεωρήθηκε τελευταία στη Γενεύη στις 13 Μαΐου 1977 και τροποποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1979 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 1154, αριθ. I-18200, σ. 89, στο εξής: Διακανονισμός της Νίκαιας), δηλαδή για «υπηρεσίες λιανικού εμπορίου σε σχέση με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, λογισμικό ηλεκτρικών υπολογιστών, περιφερειακά ηλεκτρονικών υπολογιστών, κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικά ψυχαγωγικά παιχνίδια και συναφή εξαρτήματα, και επίδειξη προϊόντων σχετικών με τα ανωτέρω».

- 9 Η εν λόγω απεικόνιση, που περιγράφεται από την Apple ως «η χαρακτηριστική διαρρύθμιση και παρουσίαση ενός καταστήματος λιανικής πώλησεως», είναι η ακόλουθη:

- 10 Στη συνέχεια η Apple προέβη στη διεθνή επέκταση του εν λόγω σήματος, κατ' εφαρμογή του Διακανονισμού της Μαδρίτης για τη διεθνή καταχώριση των σημάτων, της 14ης Απριλίου 1891, όπως έχει αναθεωρηθεί και όπως τροποποιήθηκε τελευταία στις 28 Σεπτεμβρίου 1979 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 828, αριθ. I-11852, σ. 390). Η επέκταση αυτή έγινε δεκτή σε ορισμένα κράτη και απορρίφθηκε σε άλλα.
- 11 Στις 24 Ιανουαρίου 2013 το DPMA απέρριψε το αίτημα επεκτάσεως του εν λόγω τρισδιάστατου διεθνούς σήματος (IR 1060321) στη Γερμανία, με την αιτιολογία ότι η απεικόνιση των χώρων που προορίζονται για την πώληση των προϊόντων επιχειρήσεως αποτελεί απλώς απεικόνιση ενός ουσιαστικού στοιχείου της εμπορικής δραστηριότητας της οικείας επιχειρήσεως. Ακόμη και αν ο καταναλωτής μπορεί να θεωρήσει τη διαρρύθμιση ενός τέτοιου χώρου ως ένδειξη της αξίας και της κατηγορίας τιμής των προϊόντων, δεν μπορεί, πάντως, να θεωρήσει μια τέτοια διαρρύθμιση ως ένδειξη της προελεύσεως των προϊόντων αυτών. Εξάλλου, κατά το DPMA, ο χώρος πωλήσεων που απεικονίζεται εν προκειμένω δεν διαφοροποιείται επαρκώς από καταστήματα άλλων προμηθευτών ηλεκτρονικών προϊόντων.
- 12 Η Apple άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω απορριπτικής αποφάσεως του DPMA ενώπιον του Bundespatentgericht.
- 13 Το τελευταίο φρονεί ότι η διαρρύθμιση που απεικονίζεται με το τρισδιάστατο σχέδιο το οποίο παρατίθεται στη σκέψη 9 της παρούσας αποφάσεως έχει ιδιαιτερότητες που τη διακρίνουν από τη συνήθη διαρρύθμιση των χώρων πωλήσεων στον συγκεκριμένο οικονομικό τομέα.
- 14 Εντούτοις, το Bundespatentgericht φρονεί ότι η ενώπιόν του διαφορά εγείρει σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με το δίκαιο των σημάτων και για τον λόγο αυτό αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Πρέπει το άρθρο 2 της οδηγίας [2008/95] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η δυνατότητα προστασίας της “συσχευμένης του προϊόντος” περιλαμβάνει και την παρουσίαση στην οποία ενσωματώνεται μια υπηρεσία;

- 2) Πρέπει τα άρθρα 2 και 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/95] να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα σημείο το οποίο απεικονίζει την παρουσίαση στην οποία ενσωματώνεται η υπηρεσία;
- 3) Πρέπει το άρθρο 2 της οδηγίας [2008/95] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ένα απλό σχέδιο ή ένα σχέδιο με συμπληρωματικά στοιχεία, όπως η περιγραφή της παρουσιάσεως ή η παράθεση των απόλυτων τιμών των μεγεθών σε μέτρα ή των σχετικών τιμών με μνεία των διαστάσεων, πληροί την απαίτηση της γραφικής απεικονισιμότητας του σήματος;
- 4) Πρέπει το άρθρο 2 της οδηγίας [2008/95] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η έκταση της προστασίας που διασφαλίζει το σήμα το οποίο αφορά υπηρεσίες λιανικού εμπορίου εκτείνεται και στα προϊόντα που παράγει ο ίδιος ο έμπορος λιανικής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

- 15 Διευκρινίζεται προκαταρκτικώς ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, οι όροι «παρουσίαση στην οποία ενσωματώνεται μια υπηρεσία» που χρησιμοποιούνται στα δύο πρώτα ερωτήματα αναφέρονται στην περίπτωση της αιτήσεως, εκ μέρους της Apple, για την καταχώριση ως σήματος σημείου που συνίσταται στην απεικόνιση των εμβληματικών καταστημάτων της για υπηρεσίες που υπάγονται, κατά την Apple, στην κλάση 35 του Διακανονισμού της Νίκαιας και συνίστανται στην παροχή διαφόρων υπηρεσιών που σκοπούν να ωθήσουν τον καταναλωτή να αγοράσει τα προϊόντα της.
- 16 Με τα τρία πρώτα ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 2008/95 έχουν την έννοια ότι η απεικόνιση της διαρρυθμίσσεως χώρου πωλήσεων με ένα απλό σχέδιο, χωρίς μνεία μεγέθους και διαστάσεων, μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα για διάφορες υπηρεσίες οι οποίες σκοπούν να ωθήσουν τον καταναλωτή να αγοράσει τα προϊόντα του αιτούντος την καταχώριση και αν, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μια τέτοια «παρουσίαση στην οποία ενσωματώνεται μια υπηρεσία» μπορεί να εξομοιωθεί με «συσκευασία».
- 17 Πρέπει να υπομνησθεί εξ αρχής ότι βάσει του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95 το αντικείμενο της αιτήσεως καταχώρισεως πρέπει να πληροί τρεις προϋποθέσεις για να μπορεί να αποτελέσει σήμα. Πρώτον, πρέπει να αποτελεί σημείο. Δεύτερον, το σημείο αυτό πρέπει να είναι επιδεκτικό γραφικής παραστάσεως. Τρίτον, το εν λόγω σημείο πρέπει να μπορεί να διακρίνει τα «προϊόντα» ή τις «υπηρεσίες» μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων (βλ., ως προς το άρθρο 2 της οδηγίας 89/104, αποφάσεις Libertel, C-104/01, EU:C:2003:244, σκέψη 23· Heidelberger Bauchemie, C-49/02, EU:C:2004:384, σκέψη 22, και Dyson, C-321/03, EU:C:2007:51, σκέψη 28).
- 18 Από το γράμμα του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95 προκύπτει σαφώς ότι τα σχέδια περιλαμβάνονται στις κατηγορίες σημάτων που είναι επιδεκτικά γραφικής παραστάσεως.
- 19 Συνεπώς, παράσταση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, που απεικονίζει τη διαρρύθμιση χώρου πωλήσεων με ένα συνεχές σύνολο γραμμών, περιγραμμάτων και σχημάτων, δύναται να αποτελέσει σήμα υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Επομένως, μια τέτοια παράσταση πληροί τις δύο πρώτες προϋποθέσεις που παρατέθηκαν στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως, τούτο δε χωρίς να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το σχέδιο δεν περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με το μέγεθος και τις αναλογίες

του χώρου πωλήσεων που απεικονίζει, ούτε αν ένα τέτοιο σχέδιο, ως «παρουσίαση στην οποία ενσωματώνεται μια υπηρεσία», μπορεί επίσης να εξομοιωθεί με «συσκευασία» κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95.

- 20 Η απεικόνιση, με χρήση σχεδίου, της διαρρυθμίσεως χώρου πωλήσεων δύναται, επίσης, να χρησιμεύσει προς διάκριση των προϊόντων ή των υπηρεσιών μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων και να πληροί, επομένως, την υπομνησθείσα στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως τρίτη προϋπόθεση. Αρκεί να επισημανθεί, συναφώς, ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο η διαρρύθμιση χώρου πωλήσεων που απεικονίζεται με ένα τέτοιο σημείο να καθιστά δυνατή την ταυτοποίηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία ζητείται η καταχώριση ως προερχομένων από συγκεκριμένη επιχείρηση. Όπως υποστήριξε η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν η διαρρύθμιση που απεικονίζεται αποκλίνει σημαντικά από τα γενικώς ή συνήθως ισχύοντα στον οικείο οικονομικό τομέα (βλ. κατ' αναλογία, όσον αφορά σήματα που συνίστανται στην εμφάνιση ενός προϊόντος, αποφάσεις Storck κατά ΓΕΕΑ, C-25/05 P, EU:C:2006:422, σκέψη 28, και Vuitton Malletier κατά ΓΕΕΑ, C-97/12 P, EU:C:2014:324, σκέψη 52).
- 21 Η εν γένει ικανότητα ενός σημείου να αποτελεί σήμα, κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95, δεν συνεπάγεται, όμως, ότι το εν λόγω σημείο έχει κατ' ανάγκη διακριτικό χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', της ανωτέρω οδηγίας, σε σχέση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία υποβάλλεται η αίτηση καταχωρίσεως [βλ., όσον αφορά τα άρθρα 4 και 7 του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), το περιεχόμενο των οποίων αντιστοιχεί σε εκείνο των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 2008/95, αποφάσεις Henkel κατά ΓΕΕΑ, C-456/01 P και C-457/01 P, EU:C:2004:258, σκέψη 32, καθώς και ΓΕΕΑ κατά BORCO-Marken-Import Matthiesen, C-265/09 P, EU:C:2010:508, σκέψη 29].
- 22 Ο διακριτικός αυτός χαρακτήρας του σημείου πρέπει να εκτιμάται *in concreto*, σε σχέση, αφενός, με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αφορά και, αφετέρου με την αντίληψη του ενδιαφερομένου κοινού του αποτελούμενου από τον μέσο καταναλωτή των εν λόγω προϊόντων ή υπηρεσιών ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (βλ., ιδίως, αποφάσεις Linde κ.λπ., C-53/01 έως C-55/01, EU:C:2003:206, σκέψη 41, Koninklijke KPN Nederland, C-363/99, EU:C:2004:86, σκέψη 34, και ΓΕΕΑ κατά BORCO-Marken-Import Matthiesen, EU:C:2010:508, σκέψεις 32 και 35).
- 23 Κρίνοντας επίσης *in concreto*, η αρμόδια αρχή πρέπει να αποφασίσει αν το σημείο είναι περιγραφικό σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή υπηρεσιών τα οποία αφορά, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2008/95 ή αν συντρέχει κάποιος άλλος από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 3 της οδηγίας λόγους απαραδέκτου της καταχωρίσεως (απόφαση Koninklijke KPN Nederland, EU:C:2004:86, σκέψεις 31 και 32).
- 24 Με εξαίρεση το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της εν λόγω οδηγίας, που αφορά αποκλειστικά σημεία συνιστώμενα σε σχήμα, των οποίων η καταχώριση ζητείται για κάποιο προϊόν, περίπτωση που δεν ασκεί, άρα, επιρροή στην επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, όπως αυτές που περιλαμβάνονται στην ίδια παράγραφο υπό τα στοιχεία β' και γ', δεν προβαίνουν ρητώς σε κάποια διάκριση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών σημάτων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Linde κ.λπ., EU:C:2003:206, σκέψεις 42 και 43). Κατά συνέπεια, τα κριτήρια εκτιμήσεως που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η αρμόδια αρχή όταν εφαρμόζει τις ανωτέρω διατάξεις επί περιπτώσεως σημείων συνιστώμενων σε σχέδιο το οποίο απεικονίζει τη διαρρύθμιση χώρου πωλήσεων δεν διαφέρουν από τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για άλλους τύπους σημείων.
- 25 Τέλος, όσον αφορά το ερώτημα αν οι υπηρεσίες που σκοπούν να ωθήσουν τον καταναλωτή να αγοράσει τα προϊόντα του αιτούντος την καταχώριση μπορούν να αποτελούν «υπηρεσίες» κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/95 για τις οποίες μπορεί να καταχωρισθεί ως σήμα σημείο όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης, ερώτημα το οποίο είναι εξίσου ουσιώδες για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και το οποίο συζητήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση

κατόπιν ερωτήματος για προφορική απάντηση το οποίο έθεσε το Δικαστήριο, η Apple απαντά καταφατικά, αναφερόμενη στη διάκριση που έχει ήδη κάνει το Δικαστήριο μεταξύ της πώλησεως προϊόντων, αφενός, και των υπαγομένων στην έννοια της «υπηρεσίας» παροχών, οι οποίες έχουν ως σκοπό να κατευθύνουν στην πώληση αυτή, αφετέρου (απόφαση *Praktiker Bau- und Heimwerkermärkte*, C-418/02, EU:C:2005:425, σκέψεις 34 και 35). Αντιθέτως, η Επιτροπή φρονεί ότι η νομολογία αυτή δεν μπορεί να μεταφερθεί σε κατάσταση όπως αυτή που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, στην οποία οι οικείες υπηρεσίες έχουν ως αποκλειστικό σκοπό να ωθήσουν τον καταναλωτή να αγοράσει τα προϊόντα του αιτούντος την καταχώριση.

- 26 Ως προς το ζήτημα αυτό πρέπει να γίνει δεκτό ότι, αν δεν συντρέχει κάποιος από τους λόγους απαραδέκτου που θεσπίζονται στην οδηγία 2008/95, τότε σημείο που απεικονίζει τη διαρρύθμιση των εμβληματικών καταστημάτων ενός κατασκευαστή προϊόντων μπορεί εγκύρως να καταχωρισθεί όχι μόνο για τα προϊόντα αυτά αλλά και για υπηρεσίες που υπάγονται σε κάποια από τις κλάσεις του Διακανονισμού της Νίκαιας σχετικά με τις υπηρεσίες, εφόσον οι εν λόγω υπηρεσίες δεν αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της διαθέσεως των προϊόντων αυτών προς πώληση. Ορισμένες υπηρεσίες, όπως αυτές που αναφέρονται στην αίτηση της Apple και για τις οποίες παρασχέθηκαν διευκρινίσεις από την τελευταία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι οποίες συνίστανται στη διοργάνωση εντός των επίμαχων καταστημάτων επιδείξεων των προϊόντων που εκτίθενται σε αυτά, μέσω σεμιναρίων, μπορούν να αποτελέσουν παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής η οποία υπάγεται στην έννοια της «υπηρεσίας».
- 27 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στα τρία πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 2008/95 έχουν την έννοια ότι η απεικόνιση της διαρρυθμίσεως ενός χώρου πωλήσεων προϊόντων με ένα απλό σχέδιο, χωρίς μνεία μεγέθους και διαστάσεων, μπορεί να καταχωρισθεί ως σήμα για υπηρεσίες οι οποίες σχετίζονται με τα προϊόντα αυτά αλλά δεν αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της διαθέσεως των εν λόγω προϊόντων προς πώληση, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ικανή να διακρίνει τις υπηρεσίες του αιτούντος την καταχώριση από εκείνες άλλων επιχειρήσεων και ότι δεν συντρέχει κάποιος από τους λόγους απαραδέκτου που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 28 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 26 και 27 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 2008/95 δεν εμποδίζει την καταχώριση σήματος για υπηρεσίες που σχετίζονται με τα προϊόντα του αιτούντος την καταχώριση.
- 29 Όπως επισήμανε, όμως, η Apple και η Επιτροπή, το ζήτημα της εκτάσεως της προστασίας που παρέχεται από ένα τέτοιο σήμα καταφανώς δεν σχετίζεται με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, καθώς το τελευταίο αφορά αποκλειστικά και μόνο την άρνηση του DPMA να καταχωρίσει ως σήμα το σημείο που παρατίθεται στη σκέψη 9 της παρούσας υποθέσεως.
- 30 Κατά συνέπεια, κατ' εφαρμογή πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου κατά την οποία η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο πρέπει να απορριφθεί όταν είναι πρόδηλο ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης (βλ., ιδίως, αποφάσεις *Cipolla* κ.λπ., C-94/04 και C-202/04, EU:C:2006:758, σκέψη 25, καθώς και *Jakubowska*, C-225/09, EU:C:2010:729, σκέψη 28), το τέταρτο ερώτημα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 31 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχουν την έννοια ότι η απεικόνιση της διαρρυθμίσεως ενός χώρου πωλήσεων προϊόντων με ένα απλό σχέδιο, χωρίς μνεία μεγέθους και διαστάσεων, μπορεί να καταχωρισθεί ως σήμα για υπηρεσίες οι οποίες σχετίζονται με τα προϊόντα αυτά αλλά δεν αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της διαθέσεως των εν λόγω προϊόντων αυτών προς πώληση, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ικανή να διακρίνει τις υπηρεσίες του αιτούντος την καταχώριση από εκείνες άλλων επιχειρήσεων και ότι δεν συντρέχει κάποιος από τους λόγους απαραδέκτου που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία.

(υπογραφές)